

Japan er blant våre tre største makrellmarkeder. I 2024 var det størst, i fjor nummer tre etter Sør-Korea og Vietnam. Da kjøpte japanerne makrell direkte fra Norge for litt over 1,1 milliarder kroner. Av totaleksporten av makrell på 208.000 tonn, var hele 93,5 prosent rundfryst. I tillegg går mye norsk makrell til Japan via tredjeland. (Foto: Sjømatrådet)

Makrell i Japan:

Konkurransesituasjonen for norsk makrell

Japan er et av de viktigste markedene for norsk makrell, hvor norsk høstmakrell har opparbeidet en sterk posisjon basert på kvalitetsegenskaper som høyt fettinnhold, størrelse og leveringssikkerhet. Samtidig har konkurransevilkårene i markedet endret seg. Storbritannia fikk gjennom handelsavtalen mellom EU og Japan fra 2019, og senere gjennom en bilateral avtale etter Brexit, gradvis lavere toll på eksport av makrell til Japan. Norge har ikke tilsvarende preferansetoll. Det har dermed oppstått en asymmetri i markedsadgangen mellom to eksportører som konkurrerer i det samme markedet. Dette reiser et sentralt spørsmål: I hvilken grad vil et etablert kvalitetsfortrinn kunne opprettholde norsk makrells konkurranseposisjon når en viktig konkurrent oppnår bedre handelspolitiske vilkår? Formålet med analysen er å undersøke hvilke faktorer som er forbundet med utviklingen i norsk markedsandel i Japan over tid.

Analysen tar utgangspunkt i at konkurransen ikke bare er mellom norsk og britisk atlantisk makrell, men at også japansk stillehavsmakrell inngår i det samme konsummarkedet. I tillegg varierer kvalitet og tilgjengelighet over året, mens valutakurs, fangsttidspunkt og internasjonale foredlingsledd påvirker de relative konkurransevilkårene. Artikkelens hovedbidrag er å kvantifisere sammenhengen mellom relativ markedsadgang og norsk markedsandel samtidig som det kontrolleres for sentrale tilbuds-, valuta- og sesongforhold.

Bakgrunn

Atlantisk makrell har utbredelse både i flere lands økonomiske soner og på det åpne hav. Makrellen forvaltes og fordeles multinasjonalt. Det har vært uenighet mellom kyststatene om fordeling av kvoter siden 2007. Dette har medført stort fiskepress og fangster som overstiger kvoteråd fra ICES. Som en konsekvens er makrellbestanden ifølge ICES ikke lenger å anse som bærekraftig forvaltet. Av den grunn er kvoten kraftig redusert for 2026, noe som påvirker pris og tilbud.

Den enkelte kyststat kan fiske i egen økonomiske sone eller i internasjonale farvann, eventuelt også i andre lands økonomiske soner der man har bilaterale avtaler. Ettersom bestanden vandrer over året og kvaliteten endrer seg, kan tilgang til andre lands soner være viktig for å kunne fiske når kvaliteten er best og tilgjengeligheten god. For norsk fangst er det er store variasjoner over tid med hensyn til hvor makrellen blir fisket. EU-sonen — i praksis britisk sone — var svært viktig frem til 2020. Det

Denne artikkelen er basert på en analyse utført av fra venstre Trond Bjørndal, Even Martinius Dieset, Petter Eilif de Lange og Erik Benjamin Sollie. Dette er en popularisert kortversjon. Hele analysen er kommentert og beskrevet i en artikkel som du finner på våre hjemmesider norskfisk.no.

Japan er primært et makrellmarked. Men hvorfor ikke prøve med litt torsk og skrei også? Hittil har vi ikke eksport så mye torsk til Japan at det en gang synes i eksportstatistikkene, men det kan kanskje endre seg? (Foto: Sjømatrådet)

ser vi i figur 1. Etter Brexit hadde Norge ikke avtale om å kunne fiske i britiske farvann med den konsekvens at omtrent all makrell ble fanget i norsk sone i 2021 og 2022. I perioder med begrenset tilgang til britisk sone flyttes en større del av fangsten til norske farvann, noe som kan påvirke både fangstmønster og kvalitet. En fiskeriavtale som omfatter makrell kom på plass i 2023, og siden da fiskes en betydelig andel igjen i britisk sone.

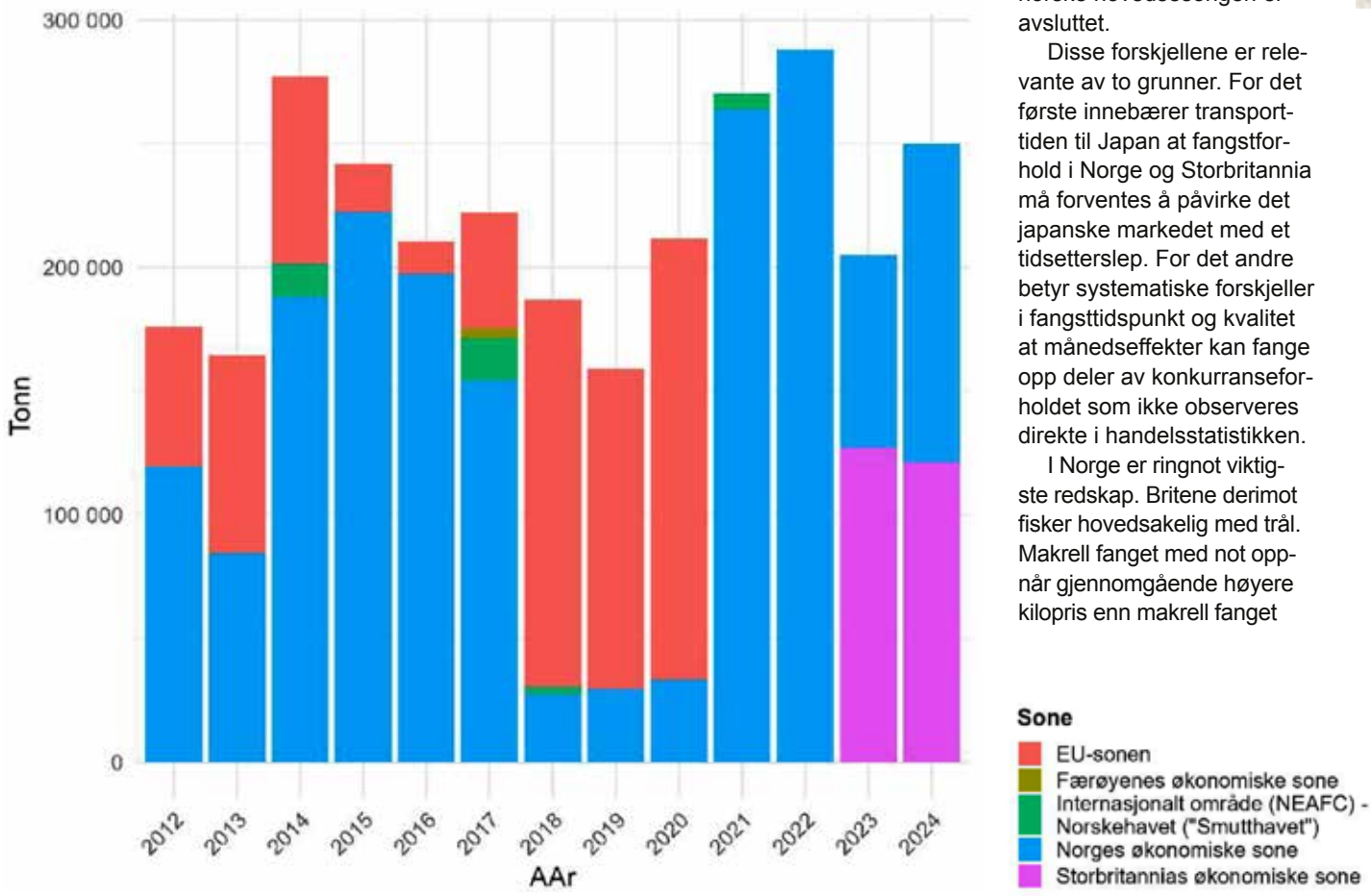
Landingsstatistikk viser at fangsten i norske og britiske farvann øker markant fra slutten av august før den når et toppnivå gjennom høstmånedene. Dette samsvarer med at makrellens fettinnhold øker gjennom sommeren og når sitt høyeste nivå i september, mens den intramuskulære fettfordelingen som etterspørres i det japanske markedet utvikles mot slutten av høsten.

Fangstmønstrene til Norge og Storbritannia har enkelte strukturelle forskjeller. Norske fartøy tar typisk størstedelen av fangsten i september og oktober, mens britiske fangster i større grad er konsentrert i september til januar. Dette gjør at britisk fangst delvis supplerer råstofftilgangen etter at den norske hovedsesongen er avsluttet.

Disse forskjellene er relevante av to grunner. For det første innebærer transporttiden til Japan at fangstforhold i Norge og Storbritannia må forventes å påvirke det japanske markedet med et tidsetterslep. For det andre betyr systematiske forskjeller i fangsttidspunkt og kvalitet at månedseffekter kan fange opp deler av konkurranseforholdet som ikke observeres direkte i handelsstatistikken.

I Norge er ringnot viktigste redskap. Britene derimot fisker hovedsakelig med trål. Makrell fanget med not oppnår gjennomgående høyere kilopris enn makrell fanget

Figur 1: Norske fartøys fangstfordeling over soner 2012-24. Kilde: Fiskeridirektoratet (2012-2024)

Det er ikke alltid godt å vite om den norske makrellen kommer direkte fra Norge eller via andre land. Det har vært en av utfordringene i forbindelse med den markedsanalysen Bjørndal og hans kollegaer har foretatt. (Foto: Sjømatrådet)

med trål.. Dette gjelder til tross for at britiske fartøy i gjennomsnitt fisker senere på året når kvaliteten er god. En mulig forklaring er at trålfangst kan medføre kvalitetsforringelse, blant annet i form av blodflekker på fisken. Redskapsbruk kan dermed fungere som en indirekte indikator på kvalitetsforskjeller mellom norsk og britisk råstoff.

Japansk stillehavsmakrell

Japansk makrell består av to arter; masaba eller chubmakrell (scomber japonicus) og gomasaba (scomber australasicus). Etterspørselen etter makrell i Japan er i stor grad knyttet til konsum av saba, hvor både importert og innenlandsk makrell inngår. Dette innebærer at japansk innenlands fangst fungerer som et substitutt for importert makrell. Japanerne fisker året rundt hovedsakelig med ringnot, med høysesong om vinteren.

Dersom japansk egenproduksjon er et reelt substitutt for importert makrell, noe som ble vist av Bjørndal, Pettersen og de Lange i år, bør norsk konkurranseposisjon ikke bare måles relativt til andre importland. Vi definerer derfor Norges markedsandel relativt til det samlede tilbudet i Japan.

Japansk revidert fiskerilov trådte i kraft i 2021 og medførte blant annet at fisk skal merkes med flaggstaten til fangstfartøyet, og dels strengere reguleringer for innlands fiske. Dette innebærer at britisk makrell som landes i Norge må deklareres som britisk overfor det japanske tollvesenet.

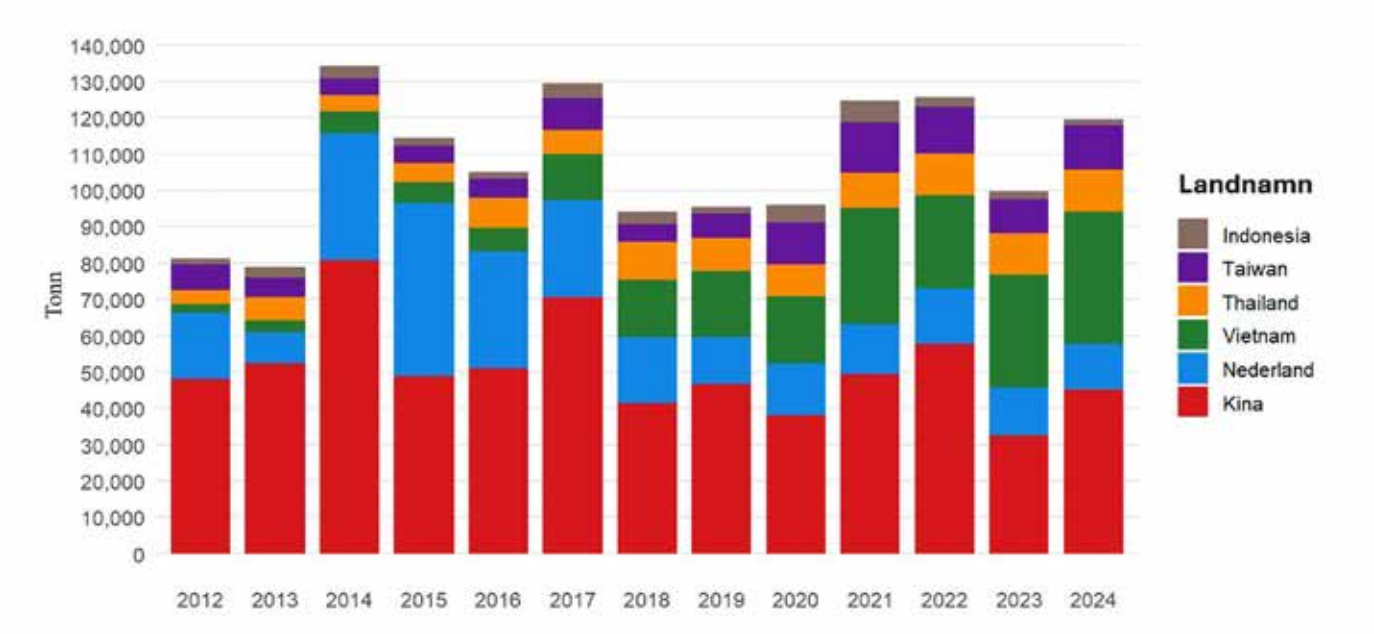
Verdikjeden

Verdikjeden for atlantisk makrell til Japan består av flere ledd. For både Norge og Storbritannia gjennomgår makrellen fangst, levering, sortering og nedfrysing eller foredling, før den eksporteres til Japan. Store kvanta norsk makrell eksporteres via tredjeland, noe som innebærer at en betydelig del av verdiskapingen i foredlingsleddet skjer utenfor Norge. Tilsvarende gjelder i mindre grad for britisk makrell. Transporttiden til Japan har en anslått varighet på om lag tre måneder. Dette innebærer at makrell fanget og frosset i høstsesongen først når japanske importører og eventuelle videreforedlingsledd flere måneder senere. Tredjelandsforedling er dermed ikke bare et kjennetegn ved verdikjeden, men et måleproblem i analysen. Japansk importstatistikk kan undervurdere den faktiske mengden norsk råstoff som konsumeres i Japan dersom foredling endrer registrert opprinnelsesland. Analysen søker å korrigere for dette ved å kombinere japansk importstatistikk med informasjon om norske eksport til sentrale foredlingsland.

Eksport

Norge og Storbritannia dekker hoveddelen av makrelleksporten til det japanske markedet. Etter Brexit har Storbritannia fått større

Figur 2: Eksport av norsk makrell til tredjepartsland. Kilde: SSB (2024)

fleksibilitet til å forvalte kvoter og inngå handelsavtaler på egen hånd. Dette har bidratt til økt britisk eksport til Japan, og dermed skjerpet konkurransen mellom britiske og norske aktører.

Det er et betydelig innslag av tredjepartsland i både foredlings- og handelsleddet. Det anslås at rundt én tredel av norsk makrelleksport til Japan skjer som direkte eksport av rund fisk, mens de resterende to tredelene går via land som Kina, Vietnam, Thailand, Indonesia og Nederland, der fisken videreforedles før reeksport til Japan. Se figur 2.

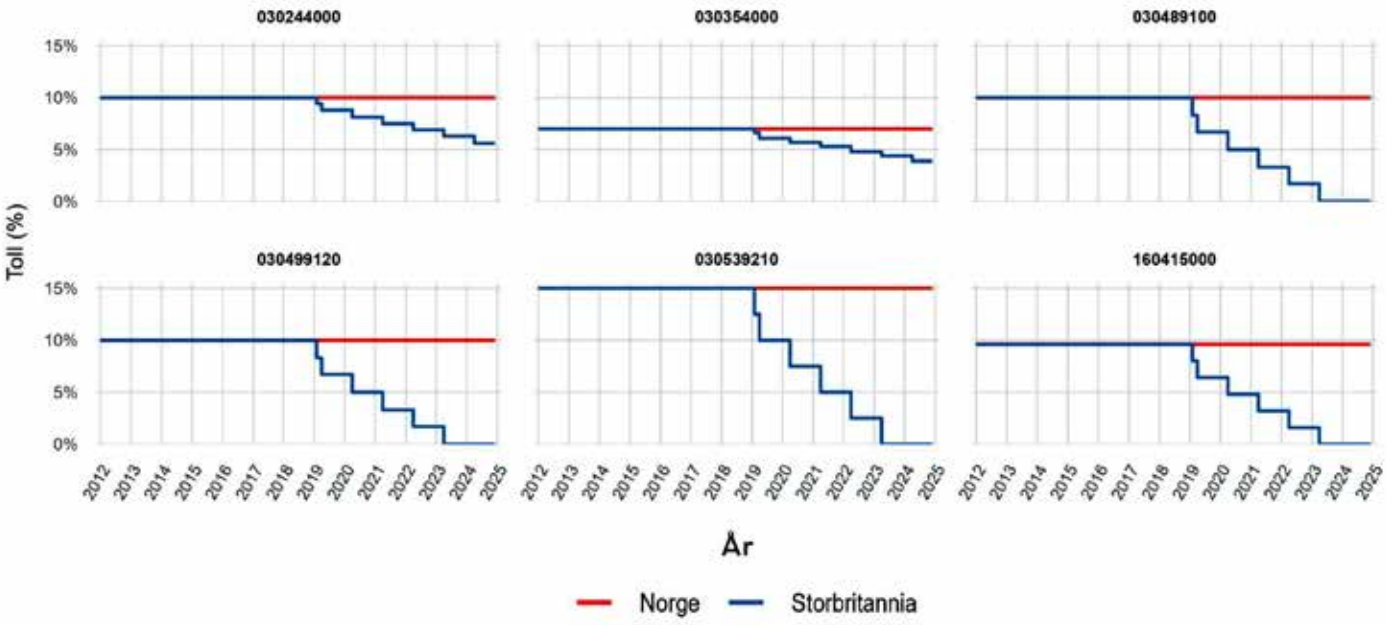
For enkelte produktformer kan videreforedling i tredjeland gjøre at handelsstatistikken i Japan i større grad reflekterer foredlingsland enn råvarens opprinnelse. I disse tilfellene kreves det at varen er «wholly obtained» for å beholde norsk opprinnelse, og produkter som foredles i tredjeland registreres dermed ikke som norsk i japansk importstatistikk. Dette forklarer hvorfor nesten all import i denne produktkategorien kommer fra asiatiske foredlingsland, til tross for at råvaren i stor grad er norsk.

Markedet for makrell i Japan

Handelsstatistikken viser at Norge generelt eksporterer hel rund frossen makrell og filet, mens Storbritannia i større omfang eksporterer foredlede produkter. I 2019 inngikk EU en frihandelsavtale med Japan som gradvis reduserer tollsatsene på makrell mot nulltoll innen 2033, uavhengig av varekode. Storbritannia var først omfattet av denne avtalen gjennom EU, og videreførte etter Brexit preferansetollen gjennom en egen bilateral handelsavtale med Japan fra 1.1.2021. Som det fremgår av figur 3 har Storbritannia dermed hatt gradvis reduserte tollsatser fra 2019 og fremover. I 2033 vil det være null toll på alle varelinjer. Når britisk makrell møter en lavere tollsats reduseres den relative kostnaden ved britisk import.

Norsk makrell handles i stor grad i internasjonale markeder. For makrell skjer majoriteten av handelen i kundens egen valuta. En svekkelse av yen slik det har vært observert de senere årene fører til at japanske kjøpere opplever norsk fisk som relativt dyrere. Valutautviklingen fungerer der-

Figur 3: Tollsatser for ulike varekoder over år. Kilde: MOF (2025) og European Commission (2025)

med som en prisimpuls som kan påvirke både betalingsvilje og eksportvolum.

Konsumet av makrell

Totalkonsumet av makrell varierer betydelig over tid, med et markant toppunkt i 2019 og en tydelig nedgang i 2020. Samtidig viser importverdien en jevnt stigende trend med en utstikker i 2019, drevet av økende priser snarere enn volumvekst. Dette understøttes av den vektede snittprisen per kilo, som har økt kraftig de siste årene, spesielt fra 2021 til 2024.

Det er også klare sesongmønstre i det japanske makrellmarkedet. Konsum og verdi er høyest mot slutten av året, mens volumene er lavest på sensommer og tidlig høst. Prisene per kilo viser et tydelig sesongmønster med høyere nivåer på høsten. Dette kan reflektere variasjoner både i tilbud, kvalitet, produktsammensetning og etterspørsel gjennom året.

Japan har to egne stillehavsarter av makrell — masaba og chub. Her den sistnevnte som skiller seg ganske tydelig fra vår atlantiske variant. (Foto: Arkiv)

Månedlig og årlig husholdningskonsum finnes i den japanske husholdningsundersøkelsen. Denne viser et fallende makrellkonsum per husholdning fra 2000 til i dag. Dette kan indikere at det i større grad konsumeres foredlet makrell. Japansk etterspørsel etter makrell påvirkes også antakelig i økende grad av konkurranse fra alternative proteinkilder. Det er viktig å skille mellom japansk totalkonsum og markedsbegrepet som benyttes i vår analyse. Totalkonsumet brukes til å beskrive det sam-

lede japanske markedet og som grunnlag for alternative markedsdefinisjoner. I modellen defineres den relevante konkurranseflaten som norsk import, britisk import og japansk eget tilbud.

Oppsummering

Denne gjennomgangen peker på fire mekanismer som står sentralt i det japanske makrellmarkedet:

— For det første forventes en høyere norsk tollbelastning relativt til Storbritannia å være forbundet med lavere norsk markedsandel.

— For det andre forventes en sterkere norsk krone å svekke norsk konkurranseevne.

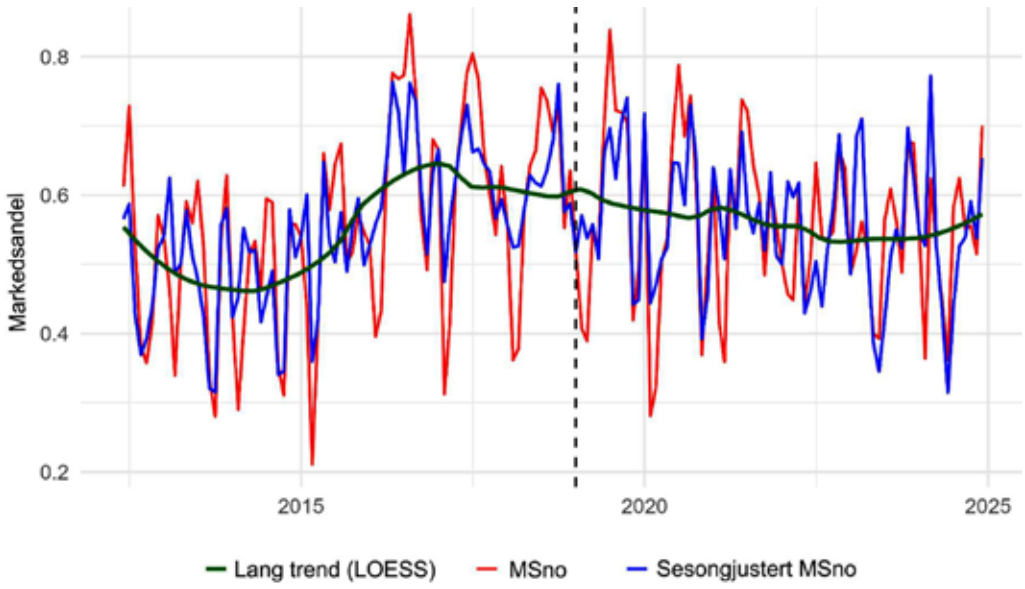
— For det tredje forventes økt japansk fangst å redusere importens, og dermed Norges, andel av samlet japansk tilbud.

— For det fjerde tilsier forskjeller i fangstsesong, kvalitet og konsum at markedsandelene vil ha et systematisk sesongmønster.

Statistisk analyse

Vi gjennomfører en statistisk analyse for å identifisere hvilke faktorer som bestemmer Norges markedsandel. MSno måler Norges andel av det japanske makrellmarkedet per måned (t), definert som norsk import relativt til samlet tilbud. Figur 4 viser den månedlige utviklingen i norsk markedsandel over tid. Sort stiplet linje viser tidspunkt for innføring av handelsavtale mellom EU/Storbritannia og Japan, grønn linje viser langsiktig trend, rød linje viser faktisk endring, og blå linje representerer endringene i MSno når første måned hvert år brukes som referansepunkt. Som figur 4 viser, er det betydelig variasjon over tid. MSno varierer mellom 21 og 86 prosent, med et gjennomsnitt på 55,6 prosent per måned. Etter 2022 tok britisk markedsandel til å øke og kom opp i knapt 10 prosent, men er blitt noe redusert de

Figur 4: Variasjon i norsk markedsandel MSno over tid.

to siste årene. Økningen i britisk markedsandel sammenfaller tidsmessig med den gradvise forbedringen i britiske tollvilkår.

Hovedresultater

Hovedresultatene fra analysen er oppsummert i tabell 1. Modellen har god forklaringskraft: 72-75 prosent av variasjonen i Norges markedsandel forklares av modellen.

Koeffisientene kan fortolkes som elastisiteter, dvs. den relative endring i markedsandel for en 1 prosent endring i en variabel. Den relative tollvariabelen har en negativ og statistisk signifikant sammenheng med Norges markedsandel (-3,402). Dette innebærer at en 1 prosent økning i Norges relative tollbelastning reduserer norsk markedsandel med ca. 3,4 prosent, mens en tilsvarende reduksjon i tollbelastningen øker markedsandelen med 3,4 prosent. Dette illustrerer at endringer i tollsats kan ha en betydelig konsekvens for norsk markedsandel. Valutakursen (JPY/NOK) har også en negativ koeffisient, der 1 prosent styrking av kronen mot yen reduserer Norges markedsandel med 0,46 prosent. Dette viser at valutakursen påvirker konkurranseevnen, om enn i mindre grad enn toll.

Japansk fangst har en negativ effekt, som innebærer at 1 prosent økning i innenlandsk fangst reduserer Norges markedsandel med 0,39 prosent. Dette reflekterer både økt konkurranse fra innenlandsk tilbud og en mekanisk effekt gjennom markedsandelsdefinisjonen. Resultatene viser dessuten at norsk markedsandel varierer over året med et positivt skift i desember, men med negative skift i andre måneder sammenlignet januar.

Fangstvariabler for Norge og Storbritannia er ikke signifikante, noe som tyder på at tilbudsvariasjoner i begrenset grad påvirker markedsandelen på kort sikt.

I tabell 2 gis eksempel på modellberegninger. En reduksjon i toll på britisk makrell fra 8 til 7 prosent vil føre til en reduksjon i norsk markedsandel på 1,72 prosentpoeng slik at markedsandelen reduseres fra 55,6 til 53,9 prosent. En styrket norsk krone på 1 prosent i forhold til yen resulterer i en nedgang i markedsandelen på 0,26 prosentpoeng, dvs. fra 55,6 til 55,3 prosent. En økning i japansk fangst av makrell med 10 prosent vil redusere norsk markedsandel fra 55,6 til 53,4 prosent, dvs. med 2,2 prosentpoeng.

Disse resultatene viser at tollvariabelen er spesielt viktig når det gjelder norsk markedsandel. Av denne grunn er det gjennomført en rekke tilleggsanalyser med alternative definisjoner av både markedsandelen og tollvariabelen. I tillegg utvides modellen med andre variabler. Tollkoeffisienten har negativt fortegn og er statistisk signifikant i alle alternative spesifikasjoner og ligger i de fleste spesifikasjonene mellom minus 3 og minus 4. Dette styrker tolkningen av

Tabell 1. Resultat fra den statistiske analysen.

Variabel	**Koeffisient**
Tariffratio	-3.402
Yen/NOK	0.466
Japansk fangst	-0.394
Norsk fangst, britisk fangst, fangst i EU/britisk sone	Ikke signifikant.
Månedsvariabler: februar – mai, august – oktober.	Negative skift relativt til januar.
Månedsvariabel: desember	Positivt skift relativt til januar.

Tabell 2. Illustrative modellberegnede utslag

Endring i variabel	Norsk markedsandel Gjennomsnitt for perioden	Absolutt endring i norsk maknads-andel	Norsk markedsandel etter endring	Relativ endring i norsk markedsandel
Britisk tollsats redusert fra 8% til 7%	55,6%	-1,72 prosent-poeng reduksjon	53,9%	-3,1%
NOK styrket med 1 % mot yen	55,6%	-0,26 prosent-poeng reduksjon	55,3%	-0,47%
Økt japansk fangst med 10%	55,6%	-2,2 prosent-poeng reduksjon	53,4%	-3,94%

tollvariabelen som en handelspolitisk konkurransefaktor og viser at de statistiske resultatene er svært robuste.

Diskusjon og konklusjon

Denne artikkelen har analysert hvilke faktorer som påvirker Norges markedsandel i det japanske makrellmarkedet. Hovedfunnet er at Norges relative tollbelastning sammenlignet med Storbritannia har en sterk og robust negativ sammenheng med norsk markedsandel. Dette indikerer at asymmetrisk markedsadgang kan gi betydelige utslag i konkurranseposisjon. Valutakursen har også betydning, men effekten er mer moderat enn for toll.

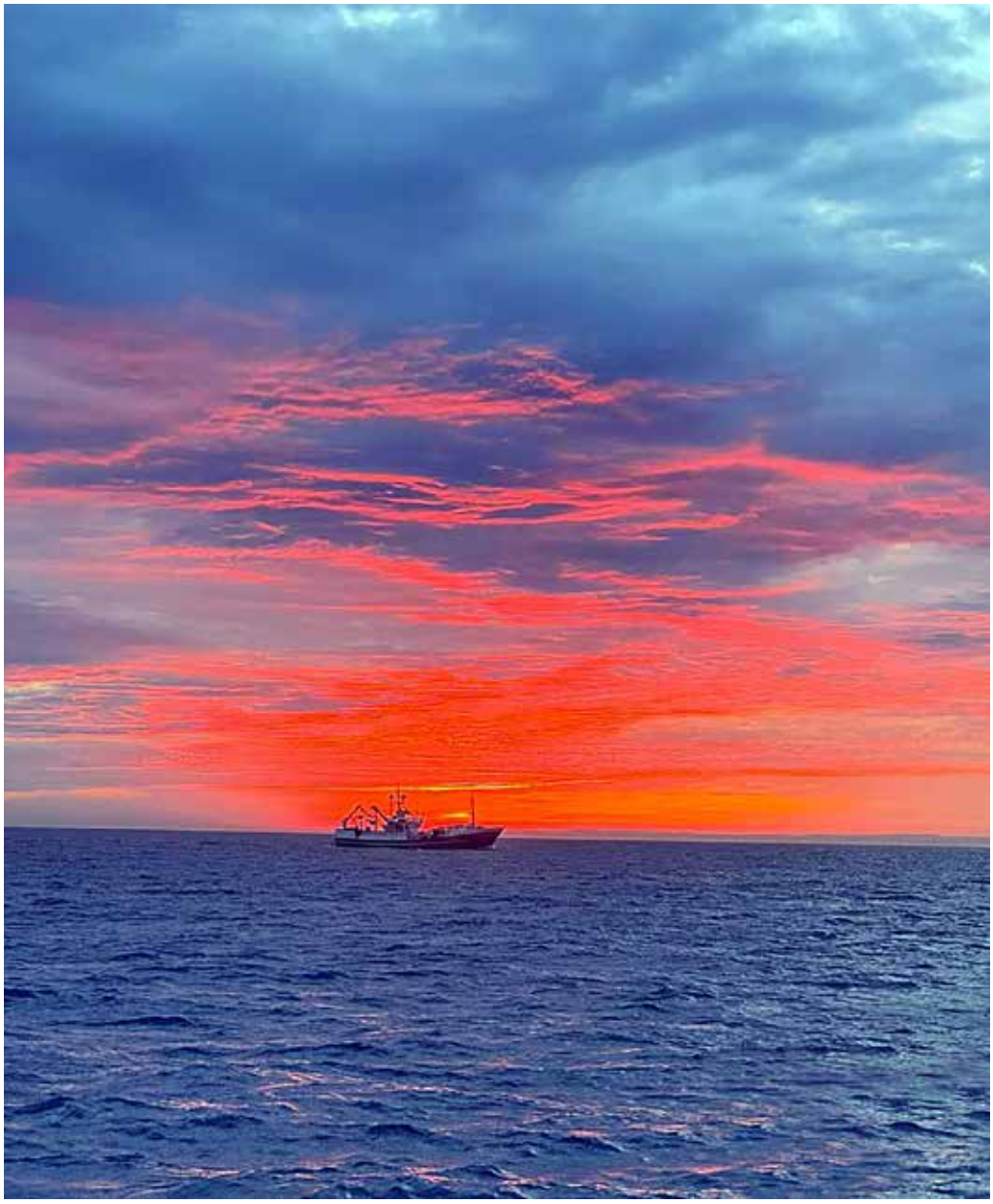
Resultatene må forstås i lys av at japansk import av makrell ikke bare reflekterer pris, men også kvalitet, produktform, fangsttidspunkt og leveringssikkerhet. Norsk makrell har over tid hatt en sterk posisjon i Japan, Dette kan bidra til å forklare hvorfor norsk makrell fortsatt står sterkt. Samtidig viser analysen at kvalitetsfortrinn ikke fullt ut skjermer norsk eksport mot endringer i relative handelsvilkår.

Tollvariabelen er av særlig interesse fordi den reflekterer institusjonelle rammevilkår. Når analysen viser en stabil negativ sammenheng mellom Norges relative tollbelastning og norsk markedsandel, viser dette betydningen av markedsadgang som konkurransefaktor. Robusthetsanalysene styrker denne tolkningen. Valutakursen har også en negativ sammenheng med norsk markedsandel. Effekten er likevel mer moderat enn for tollvariabelen. Dette kan henge sammen med at valuta påvirker handelsstrømmer mer generelt, mens tollforskjeller i større grad uttrykker en relativ kostnadsforskjell mellom Norge og Storbritannia.

Japansk innenlandsk fangst fremstår som en viktig tilbudssidefaktor. Når Japan dekker en større del av konsumet gjennom egen fangst, reduseres rommet for import. Selv om japansk og norsk makrell ikke er identiske produkter, vil økt tilgang på japansk makrell kunne endre balansen mellom innenlandsk tilbud og import. Resultatet er derfor konsistent med en markedssituasjon der importert makrell møter konkurranse ikke bare fra andre eksportører, men også fra japansk egenproduksjon.

Stor kyst «Asbjørn Selsbane» på makrellen i fjor høst. Makrellfisket er ikke bare viktig for havflåten, men også for kyst — stor som liten. Japanske makrellspisere bidrar i høyeste grad til å skape «lys i husan» langs norskekysten. (Foto: Sildelaget)

Et fantastisk fargespill. Men historien om forvaltningen av de pelagiske bestandene i våre havområder, herunder makrellen, er slett ikke rosenrød. Det fiskes langt mer enn forskerne anbefaler. Vi er ikke overbevist om at alle makrellspisere i Japan er like klar over det — heldigvis! (Foto: Sildelaget)

Samtidig må den estimerte sammenhengen mellom japansk fangst og norsk markedsandel tolkes med varsomhet. Når Norges markedsandel måles relativt til samlet tilbud eller totalkonsum, vil japansk fangst også inngå i nevneren. En økning i japansk fangst kan derfor redusere norsk markedsandel selv uten en tilsvarende reduksjon i norsk importvolum.

Norske og britiske fangstkvanta har derimot mindre robust sammenheng med markedsandelene på kort sikt. Dette kan skyldes flere forhold. For det første er det en tidsforsinkelse mellom fangst i Atlanteren og registrert import i Japan. For det andre er fangstvolum alene et ufullstendig mål på konkurranseevne. Kvalitet, størrelse, fettinnhold, redskap, fangstområde og produktform har betydning for hvor attraktiv fisken er i Japan. For det tredje kan handel gjennom mellomledd og tredjeland bidra til at månedlige fangstvariasjoner ikke slår ut i importstatistikken på en enkel måte.

Sesongmønstrene er viktige. Månedseffektene viser at Norges markedsandel varierer systematisk gjennom året. Dette er konsistent med de dokumenterte sesongmønstrene i blant annet fangsttidspunkt, fettinnhold, kvalitet, logistikk og japansk konsum. Månedseffektene identifiserer imidlertid ikke den separate betydningen av de enkelte mekanismene. Japansk etterspørsel og konsum har også tydelige sesongtrekk. Når månedseffekter gir god forklaringskraft, tyder det på at sesong er en grunnleggende del av markedsstrukturen.

Tilgangen til fangstområder er relevant som bakgrunn for konkurransesituasjonen. Fangstområde og fangsttidspunkt kan ha betydning for kvalitet. I analysen finner vi imidlertid ikke en statistisk sammenheng mellom andelen av norsk fangst i britisk sone og norsk markedsandel. Sonetilgang kan derfor ikke fremheves som en selvstendig forklaringsfaktor i modellen. Resultatet bør likevel tolkes med varsomhet, ettersom eventuelle effekter av fangstområde kan virke indirekte gjennom kvalitet, størrelse, sortering eller pris, snarere enn gjennom markedsandel i samme spesifikasjon.

Verdikjedestrukturen kompliserer konkurransebildet ytterligere. En betydelig del av norsk makrell eksporteres via tredjeland, der fisken bearbeides før den re-eksporteres. For enkelte produktformer kan dette føre til at japansk importstatistikk i større grad reflekterer foredlingsland enn råvarens opprinnelsesland. Dermed kan norsk råstoff inngå i produkter som ikke registreres som norsk import i Japan. Dette skaper usikkerhet i målingen av markedsandeler, særlig for foredlede produkter. Samtidig er dette en del av den faktiske markedsstrukturen. Konkurransen om japanske kunder skjer ikke bare mellom fangstnasjoner, men også gjennom internasjonale foredlingsledd, opprinnelsesregler og handelsstrømmer.

Dette har betydning for tolkningen av tollvariabelen. Dersom norsk makrell bearbeides i tredjeland og deretter eksporteres til Japan med annen opprinnelsesmerking eller andre tollvilkår, kan den effektive tollbelastningen avvike fra den nominelle tollsatsen på direkte norsk eksport. Det er derfor nødvendig å skille mellom

Mange har prøvd lenge på å bearbeide makrellen mer i Norge. Det har vært mye motbakke. Men i fjor passerte eksporten av fryst makrellfilét 12.500 tonn — ny rekord. Per utgangen av september i år har vi derimot bare eksport tredjeparten at det vi gjorde på samme tid i fjor. Det går mye opp og ned. (Foto: Arkiv)

nominelle tollsatser og den tollbelastningen som faktisk møter varen i markedet. Samtidig viser analyser uten Vietnam-justering at hovedresultatet ikke er avhengig av én bestemt antakelse om tredjepartsforedling. Også når tollvariabelen defineres mer direkte som en ren relativ tollvariabel mellom Norge og Storbritannia, er sammenhengen negativ og signifikant.

Samlet viser analysen at konkurranseposisjonen til norsk makrell i Japan må forstås som et samspill mellom kvalitet, fangstvolum, markedsadgang og verdikjedestruktur. Norsk makrell har historisk hatt en sterk posisjon i det japanske markedet. Resultatene tyder likevel på at slike kvalitetsfortrinn ikke kan vurderes isolert fra de handelspolitiske rammevilkårene. Bedre markedsadgang for en konkurrent kan derfor være forbundet med endringer i markedsandeler, selv når norsk makrell fortsatt oppfattes som et høykvalitetsprodukt.

Dette understreker betydningen av stabile og konkurransedyktige handelsvilkår for norsk sjømateksport. For Norge er Japan et marked der produktkvalitet er viktig, men hvor konkurransevilkårene også formes av handelsavtaler, opprinnelsesregler og internasjonale foredlingsledd. Analysen bidrar dermed til en bedre forståelse av hvordan biologiske forhold, verdikjeder og institusjonelle rammevilkår virker sammen i et av de viktigste markedene for norsk makrell.

Norsk makrellindustri står overfor en rekke utfordringer. Det vil ta tid å gjenoppbygge makrellbestanden. Reduserte kvoter har allerede medført en kraftig økning i pris, noe som vil kunne påvirke konsumentenes etterspørsel etter norsk og britisk makrell. Dersom prisnivået blir høyt over tid, kan japanske kjøpere i større grad vurdere japansk makrell, andre importkilder eller alternative proteinkilder. Dette kan særlig bli viktig dersom svakere bestandssituasjon sammenfaller med fortsatt asymmetrisk markedsadgang mellom Norge og Storbritannia.

Som denne analysen viser, betyr tollsatser mye for Norges evne til å ta markedsandeler i det japanske makrellmarkedet. Tallene viser at én prosent økning i tollsatsen inn til Japan reduserer Norges markedsandel med hele 3,4 prosent. (Foto: Arkiv)